

דפי עיון

"ליהודים היתה אורה" אמר רבי יהודה:
אורה - זו תורה.

וכך הוא אומר:

"כי נר מצוה ותורה אור" [מגילה ט"ז]

לזכרה של: אורה מושקוביץ ע"ה
משואות-יצחק

במפרשים

יו"ל ע"י מ. מושקוביץ * משואות-יצחק 79858 ד.ג.שדה-גת * טל': 08-8616173 * פקס: 08-8616174

שנת תשע"ח

פרשת שמ"ני

א. כלי יקר .

פרק ט', פסוק א':

ד.יג-טו), וכמו כן בקרבנות צבור אלו, שבאו
לכפרה על "וישחטו שעיר עזים" (בראשית
לז, לא) ועל מעשה העגל, מסתמא עשו בו ככל
התורה המפורשת בפרשת ויקרא בחטאת
הקהל, על כן קרא לזקנים. ואף על פי שלא
נזכר כאן שסמכו ידיהם, מכל מקום מסתמא
עשו הסמיכה. ואף על פי שכל חטאת הקהל
קרבנו פר, שאני הכא שחטאו בשעיר ועגל,
על כן רצה ה' שיקיאו שעיר ועגל.

וְיִזְקְנוּ יִשְׂרָאֵל. לא מצינו שדבר אל הזקנים
כלום. ואם כדברי המפרשים, שדבר
לאהרן בפני זקני ישראל, שלא יאמרו אהרן
מעצמו נכנס לעבודה, הלא כבר נאמר בפרשת
צו: "ואת כל העדה הקהל" וגו' (לעיל ח, ג),
ושם הכניסו לעבודה בפני כל העדה, ומה
היה צריך לזה כאן שנית? ונראה לי, לפי
שנאמר: "ואם כל עדת ישראל ישגו... וסמכו
זקני העדה את ידיהם על ראש הפר" (לעיל

אלוה

1. אינה קושיה אצלה כרסנו כאן?
2. מהו הסבר של "המכרשים" כרסנו אינו מקבל?
3. מהו דעתו הוא לצנין לה?
4. איך כרסנו מפיין את הקשר כאן על חטאים כמדיט שהיו כמדי?

* * *

ב. חזקוני .

י (א) וישימו עליה קטרת, משלהן, היינו: ויקריבו לפני ה' אש זרה¹⁸, שהרי
אי אפשר לקטרת בלא אש, וכל קטרת שאינה משל צבור נקראת זרה. אשר לא צוה
אותם, פי' אשר לא לעשות * צוה אותם, כדכתיב: לא תעלו עליו קטרת זרה¹⁹,
דוגמת: לשרוף את בניהם ואת בנותיהם באש אשר לא צויתי²⁰.

(ב) ותצא אש, בתחלה סתם ואח"כ פי' האיך יצאה: ויקחו בני אהרן נדב
ואביהוא וגו'²¹, ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם, היא יציאת האש האמורה למעלה*,
כי דרך יציאתה מלפני ה' מבית קדש הקדשים מצאה נדב ואביהוא לפני מובח הזהב
שבהיכל מקריבים עליו אש זרה ושרפתם, ויצאה אותה האש מן ההיכל החוצה על
מובח העולה ותאכל עליו את העולה²² וגו'. ותצא אש, פרש"י: רבי אליעזר אומר
לא מתו בני אהרן אלא על ידי שהורו הלכה בפני משה רבן. פירוש דרשו אע"פ שהאש
יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט, שנאמר: ונתנו בני אהרן אש וגו'²³,
ולא שאלו את פי משה רבן, כדכתיב: אשר לא צוה אותם²⁴, והיה להם לימלך במשה
רבן כמו ששינו במסכת תענית²⁴ שנענש יאשיהו ונהרג על שהיה לו לימלך בירמיה
ולא נמלך, כשהעביר פרעה נכה חרב בארצו. וי"א²⁵ טעו בהוראתן להקריב באותו
יום אש זרה, ומה שכתוב: ונתנו בני אהרן הכהן אש²⁶, שאף על פי שהיא יורדת
מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט, היינו מאותו יום ואילך שכבר ירדה מן השמים
אבל באותו יום שעדיין לא ירדה מן השמים ורוצה היה הקב"ה להתכבד בה לעיני
כל העם לא צוה אותם, והיינו דכתיב:

שמיני

אשר לא צות אותם²¹, שלא למעט כבוד שכינה, כמו שמצינו באלהיו: ואש לא תשימו²⁷. ותאכל אותם וימותו, מדה כנגד מדה, נענשו כאן באש לפי שמצינו במראה כבוד שכינה שהוא כאש אוכלת²⁸, והוזהרו בה בסיני כמו שפרש"י בפרשת משפטים גבי: ויראו את אלהי ישראל²⁹, ולוקני ישראל באש תבערה בפרשת בהעלותך³⁰. ד"א מדה כנגד מדה, חטאו כאן באש * ולקו באש. וימותו לפני ה', ר' אליעזר אומר לא מתו אלא בחוץ, מקום שהלויים מותרין ליכנס שם, שנאמר: ויקרבו וישאום בכתנותם³¹, א"כ למה נאמר: וימותו לפני ה', שנגפן המלאך ודחפן לחוץ והוציאן. רבי עקיבא אומר לא מתו אלא בפנים, שנאמר: וימותו לפני ה', א"כ למה נאמר ויקרבו וישאום בכתנותם³¹, מלמד שהטילו חנית של ברזל וגררום והוציאום לחוץ³².

(ג) הוא אשר דבר ה' לאמר בקרובי אקדש, והיכן דבר, ונועדתי שמה לבני ישראל ונקדש בכבודי * ד"א היכן דבר, וגם הכהנים הנגשים אל ה' יתקדשו פן יפרץ בהם ה'³³, בכהנים גדולים הקרבים אלי לשרתני אני רוצה להתקדש ולא יתחלל שמי ועבודתי, כדכתיב: והכהן הגדול מאחיו וגו' ובגדיו לא יפרום³⁴, ומן המקדש לא יצא ולא יחלל את מקדש אלהיו³⁵, הא אם לא³⁶ יצא קדש ואין מוקדם ומאוחר בתורה * ועל פני כל העם אכבד, רואה בניו מתים ומניח אבילתו בשביל עבודתי³⁷. וידום אהרן, כמו שמצינו ביחזקאל³⁸: האנק דום אבל מתים לא תעשה, אף כאן וידום אהרן, כמה שהיה רוצה להתאבל³⁷.

אלו

1. מהו חידושו קטע הראשון?
2. איך פרשנו מנין את הקטע השני: "אשר לא צוה אותם" ומה הוכחתו מן הפסוק המצטט?
3. פרשנו מרחיב בהסגר צנין: "ותצא אש" התוכל להסבירו?
4. מה הדומה מאלהיו ככמה מוכיחה לדעתו?
5. איך פרשנו מסביר את: "וימותו לפני ה'?"
6. איך נתקדש אהרן מנין אהרן כאן?
7. איך התנהג אהרן לפי הפנת פרשנו?

* * *

ג. המהר"ל מפראג עם פירוש הרב י. זלצר.

פרק י' פסוק ג': "ויאמר משה אל אהרן הוא אשר דבר ה' לאמר בקרובי אקדש ועל פני כל העם אכבד".

(ויקרא י' ג')

**בתוך הצדיק שוכנת שכינה ובכך דומה
הוא לבית המקדש**

מיתת הצדיק, אומרת הגמ' (במסכת ראש השנה דף י"ח) שקולה כשריפת בית המקדש. הגמ' משוה את הצדיק לבית המקדש. מהו המכנה המשותף ביניהם? אומר המהר"ל שהצדיק דומה לבית המקדש בשני תחומים:

- א. בית המקדש נבדל ונעלה מכל העולם וכך האדם הרוחני נבדל ונעלה מכל הנבראים.
 - ב. בית המקדש הוא משכן לשכינה וכך האדם הרוחני גם הוא משכן לשכינה. וככל שהאדם נעלה יותר וככל שנשמתו מרוממת יותר כך ניתן יותר לומר שהשכינה שורה בתוכו והוא משמש כעין משכן קטן לשכינה.
- וכך לשון המהר"ל במקורה:

בית המקדש דומה לאדם. כשם שבית המקדש נבדל (נעלה) מכל העולם כך האדם נבדל מכל הנבראים התחתונים. (וכמו כן) האדם הוא משכן שכינה, (שהרי נברא בצלם אלוקים) כמו בית המקדש (שהוא משכן לשכינה).

(חידושי אגדות א' ע' כ"ה)

הנקודה המעניינת והבולטת במהר"ל היא שבעצם כל אדם המתעלה במעלות התורה הוא כעין משכן קטן אשר בתוכו שורה שכינה! והצדיק הגמור דומה ממש לבית המקדש! ולכן "שקולה מיתת הצדיקים כשריפת בית אלוקינו".

אלו

1. כמה הצדיק דומה לבית המקדש?
2. האם כלל זה תופס כלל אדם?
3. איך מוסברת פנה האימרה המצטטת מן המדרש במסכת ראש השנה?

* * *

ד. באור יש"ר

פרק י' פסוק יט':

(יש) וידבר אהרן.

כנ לשון דבור הוא שמוכיח דבריו בטענות של שכל, וכן כאן השיב אהרן למשה אחת מוכיח את בני כאלו מדעת עלמין עשו כן, דע כי על פי עשו, ואני סובר לפי שזך השם היום שתאמר לנו שנאכל נותרת המנחה וחזה ושוק של שלמים, ולא לך שנאכל גם בשר החטאת, אין זה אלא הוראת שעה שנאכל קדשים היום באנינות, אותן שהן נלדנה ולשמחה כמו מנחה ושלמים אבל לא חטאת וכך פי' הכתוב: הן היום הקריבו. העולה והחטאת כבר הקריבו היום לפני ה', ונעשו הקרבתות כהלכתן, הזריקה והקטרת חלבי החטאת, שהן העבודות המעכבין כפרה: ותקראנה אתי באלה. אחרי כן קרוני כאלה הלוות שאתה יודע שמתו שני בני המשוחים לאחר גמר העבודה: ואבלתי חטאת היום. ואם הייתי אוכל היום חטאת, שהיא מלוא שאינה מעכבת הכפרה, היטב בעיני ה', שנאכל בשר החטאת לכפר על עון העדה, ואיככה אוכל אונן, ואינו דומה למנחה וחזה ושוק שאינן לכפר, אבל העולה והחטאת הן לכפר, וכמו שחטאת אהרן ובניו שהיתה חטאת חילוה נשרפה על פי הדבור, כן דנתי לעשות בחטאת העם לפי שקרוני כאלה, ואעפ"י שלא לוייתי על זה בפירוש, הנה לא לויית לי היום לאכלו, ואמתי הואיל ולא נלוית מפי הגבורה, רלונו יתברך שישרף כמו פר חטאת שלי, ולוייתי לשרפו שלא יבא בשרו לידי נותר הואיל שאין אנו יכולים לאכול ממנו מפני האנינות, והדין דין אמת, שהרי גם לדורות ההלכה כהן הגדול מקריב אונן ואינו אוכל אונן: הייטב בעיני ה'. שאוכל אונן שער ראש חודש שהוא קדשי דורות: (ב) וישמע משה. מלת שמיעה על קבלת דברים, כמו והנה לא שמעת עד כה (שמות ז' ט"ז), וכן כאן שקבל דברי אהרן ויישרו בעיניו, כי עתה הכין ברוח קדשו שהדין עם אהרן, שעל כן לא ליהו ה' לאמר לאהרן שיאכל בשר החטאת:

אלות

1. פרשנו אהרן בשניו לפני באמירתו של אהרן על משה, מה הסברו לכך?
2. איך פרשנו מסביר באמרתו ואפי' סדר את ותצנהו של אהרן למשה?
3. משה ואיך מצדיק אהרן את אי אכילת החטאת?
4. איך מוסר צנין "וישא משה" כאן?

ה. תוספת ברכה.

פרק יא' פסוק מג':

ולא תטמאו בהם ונטמתם בהם (י"א מ"ג)

הכפל לשון בא לרמוז שטומאה גוררת טומאה, על דרך הלשון באבות עבירה גוררת עבירה, כי המתחיל בעבירות קשה לפרוש מהן, וכמו שאמרו בשבת (ק"ה ב') בדרכו של יצה"ר, היום אומר לו לאדם כך (מסיתו לעבירה קלה) ולמחר אומר לו עשה כך (עבירה מעט חמורה מזו שאתמול), עד שלאט לאט נגרר אחריו עד לעבוד ע"ז, וע"ע בסוכה נ"ב א', ולפנינו למעלה בפרשה תשא בפסוק סרו מהר מן הדרך (ל"ב ח').

ועל דרך זו שבארנו שנקל להמשך לע"ז אף על ידי עבירה קלה — על דרך זו אפשר לפרש הפסוקים בחגי (ב'), שאל נא את הכהנים תורה לאמר, הן ישא איש בשר קודש בכנף בגדו ונגע בכפו אל הלחם ואל הניזיד וגו' היקדש, ויענו הכהנים ויאמרו, לא (לא יקדש), ויאמר חגי, אם יגע טמא נפש בכל אלה היטמא ויענו הכהנים ויאמרו יטמא, ויען חגי הנביא ויאמר כן העם הזה וגו'.

ותכלית הכונה, כי להתטמא די בנגיעה קלה לטומאה אף בכנף בגד וכבר הוא טמא, וכמו הציוור עם היצה"ר שהבאנו, אבל להתקדש אינו די בנגיעה קלה לקודש, אך צריך לעבוד ולעמל בתורה ובמצות, ואז, אך אז, יגיע למדרגת קדוש.

אלות:

1. מה הקושי הטעון הסבר?
2. פרשנו למה מכאן צנין הרבה יותר רחוק, מה הוא?
3. מהי הוכחתו מן הנאמר בחגי?
4. למה לא - קל, לעלות בקדושה - רק אחרי צלף רב, מה צנינו ללמוד מכך?

